

Rechtsgeschiedenis

Mr. C.J.H. Jansen

Het aantreden van het 'parse kabinet' na de zomervakantie wordt alom als een historische gebeurtenis beschouwd. Sinds mensenheugenis (het tweede decennium van onze eeuw) namelijk maakte de christen-democratie deel uit van 'onze' regering. Niet George Orwells 1984 gaf de gevreesde breuk met de traditie, maar 1994. Het ligt in de bedoeling van de 'paarsen' om in dit gedenkwaardige jaar 1994 op een aantal gebieden ook radicaal met het verleden te breken, bijvoorbeeld met betrekking tot het hoger onderwijs. Zo is men vast van plan de universiteit, een van de karakteristieke instellingen van de westerse beschaving vanaf de middeleeuwen, voor toekomstige generaties te degraderen tot nog minder dan een 'museumstuk'. Daarom wil ik een ieder de ten opzichte van de tweede zeer uitgebreide derde druk van *Geleerd recht* (Een geschiedenis van de Europese rechtswetenschap in vogelvlucht) van de hand van prof. mr. G.C.J.J. van den Bergh ter bestudering aanbevelen. Men kan dan rustig nalezen, hoe groei en bloei van de nationale rechtsbeoefening nauw verbonden waren met die universiteiten. Ook kan men dan lezen, hoe de Franse rechtswetenschap in het begin van de 19e eeuw lichtmijlen ver achterop raakte bij de rechtsgeleerdheid in de omringende landen, toen de Franse machthebbers de rechtenopleidingen sloten en later (noodgedwongen) als

'geamputeerde rechtsscholen' in ere herstelden. Wie geïnteresseerd is in ideeën- en universiteitsgeschiedenis, moge dit boek niet ongelezen laten, voordat de politieke waan van de dag alle herinneringen wegvaaft.

Over herinneringen gesproken. Wie heeft niet vers in het geheugen de fraaie intreedere over de lijdelijkheid van de rechter uit 1987 van de Leidse hoogleraar in de historische ontwikkeling van het recht, mr. J.M.J. Chorus? Een jaar geleden (november 1993) heeft hij zijn Leidse werkkring ingeruild voor die van het Amsterdamse gerechtshof, te vroeg — zo kan men constateren — als men zijn bijzonder aardige afscheidsrede, *Privaatrecht voor rovers en moordenaars. Historisch-kritische kanttekeningen bij artikel 6:211 BW*, leest. Het genoemde artikel 'beloont' naar de mening van spreker de gewetenloze boef en straft de berouwvolle zondaar die tot inkeer kwam. Wie deze paradox wil ontrafelen, leze zelf de rede, afgedrukt in *Historisch Vooruitzicht. Opstellen over rechtsgeschiedenis en burgerlijk recht*. BW-jaarboek 1994 (red. M.E. Franke e.a.). De bedoeling van Chorus en van de andere auteurs in deze bundel (deels sprekers op het afscheids-symposium voor Chorus, deels speciaal voor dit nummer aangezochten) is te wijzen op de blijvende aktualiteit van rechtsregels en begrippen uit het verleden voor het heden, op de historische bepaaldheid van ons huidige (privaat)recht of de gemeenschappelijke grondslag van een leerstuk in bijvoorbeeld het Engelse, Duitse en Nederlandse recht. Als extraatje is in de BW-krant een interview opgenomen met de Leidse emeritus-hoogleraar R. Feenstra, de meest gelauwerde Nederlandse rechtshistoricus in het buitenland en een van onze knapste koppen over de afgelopen decennia.

Voor de volledigheid verwijs ik naar de Handelingen van het Xlle Belgisch-Nederlands Rechtshistorisch Congres *'Tot beter directie van de saken vanjusticiën...'* (uitgegeven in 1993, onder redactie van A.M.J.A. Berkvens en A.F.I. Gehlen) en naar het prachtige door de reeds genoemde Van den Bergh gepubliceerde boek met een selectie uit de rechtskundig-signifische geschriften van de notoire dwarsligger, taalkundige, romaneier, dichter en zionist Jacob Israël de Haan (*De taal zegt meer dan zij verantwoord kan*, Ars Aequi Libri 1994). In een uitvoerige inleiding plaatst Van den Bergh de studies van De Haan binnen de ontwikkelingen op het grensgebied van taal- en rechtswetenschap van ongeveer 1900 tot 1920.